

Kvastbruket

Arkeologisk särskild utredning etapp 1 och 2

Alvesta 3:270, Hubbo–Jädra 1:3, Hökåsen 3:1 och Västerås 3:12
Hubbo och Västerås socknar
Västmanland

Anna Arnberg

Kvastbruket

Särskild utredning etapp 1 och 2

Alvesta 3:270, Hubbo–Jädra 1:3, Hökåsen 3:1 och Västerås 3:12
Hubbo och Västerås socknar
Västmanland

Anna Arnberg

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmd.se

© Kulturmiljövård Mälardalen 2009

Omslags: Sökschakt i den snötäckta åkermarken söder om Ersbo och Kvastbruket. Foto: Anna Arnberg.

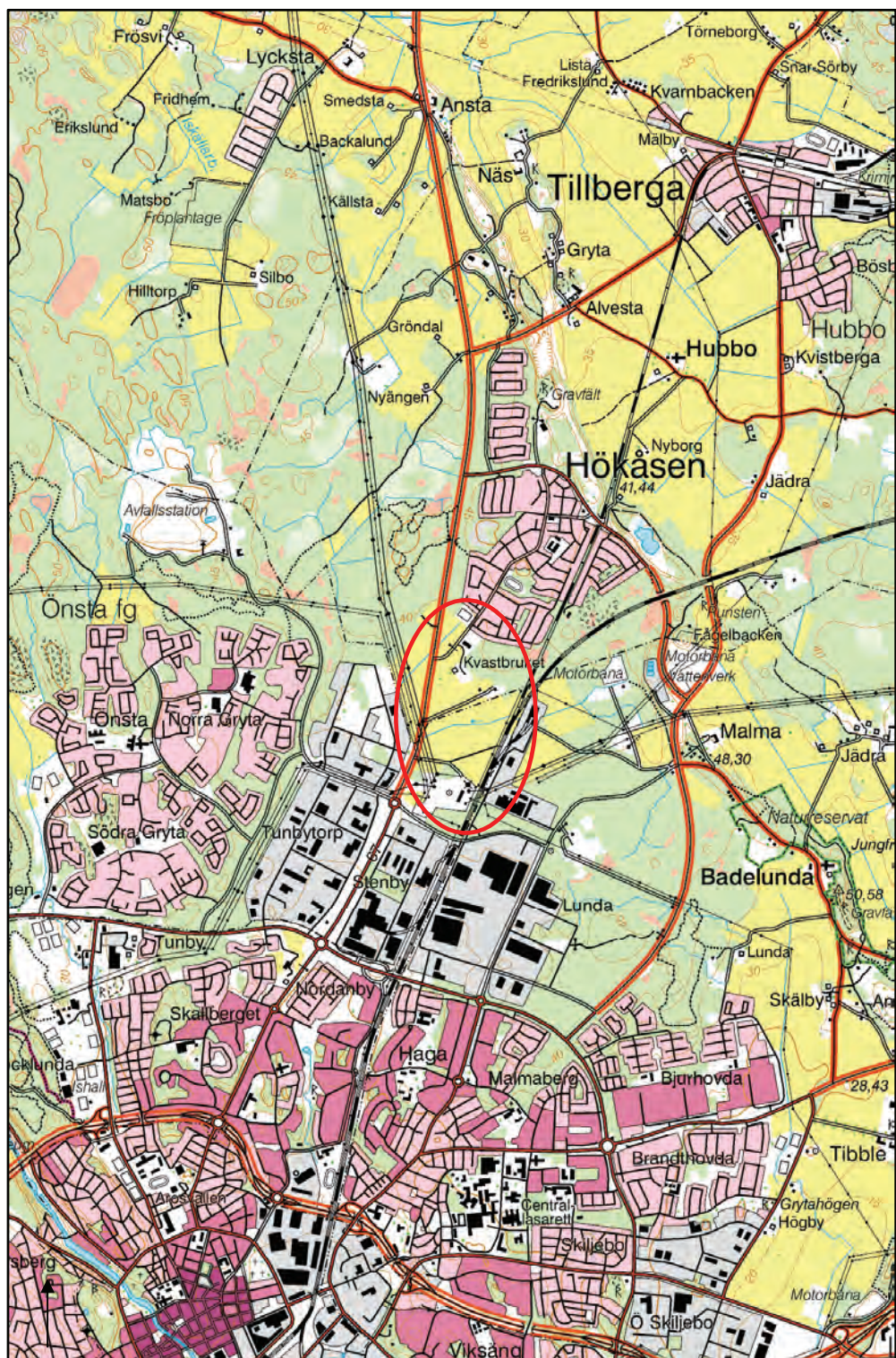
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2006/01407.

ISSN: 1653-7408
ISBN: 978-91-86255-06-0

Tryck: Just Nu, Västerås 2009.

Innehållsförteckning

Inledning.....	5
Målsättning och metod	5
Topografi.....	5
Antikvarisk bakgrund	6
Fornlämningsbild och tidigare arkeologiska insatser	6
Utredningsområdet i kartor och skrift.....	6
Fältfasens genomförande och resultat	10
Fältinventering.....	10
Provgropsgrävning.....	12
Sökschaktning.....	12
Sammanfattning och rekommendation	14
Referenser.....	15
Tekniska och administrativa uppgifter	15
BILAGOR	16
Bilaga 1. Schaktplaner.....	16
Bilaga 2. Schakttabell.....	18
Bilaga 3. Anläggningstabell.....	24

Figur 1. Utredningsområdets läge markerat med en röd elips. Ur digitala gröna kartan, blad 11G SO Västerås. Skala 1:50 000.

Inledning

En ny detaljplan planeras för Kvastbruket i Västerås. Syftet är att modernisera de äldre detaljplanerna, samt att utöka området något. Området är tänkt att användas som industrimark. Med anledning av detta beslöt Länsstyrelsen i Västmanlands län att en särskild arkeologisk utredning, etapp 1 och 2, skulle genomföras (figur 1 och 2). Som utförare utsågs Stiftelsen Kulturmiljövård Mälardalen (KM) genom direktval (dnr 431–7178–08, beslut daterat 2008–10–14). Den särskilda utredningen genomfördes mellan den 17 november och 4 december 2008.

Målsättning och metod

Målsättningen med den särskilda utredningen var att klargöra om några fornlämningar som inte tidigare var kända skulle beröras av arbetsföretaget. Utredningen gjordes i två etapper. Etapp 1 omfattade arkiv- och kartstudier, samt fältinventering. Syftet var att kartlägga fornlämningsbilden och bebyggelseutvecklingen i utredningsområdet med omnejd. Resultaten från etapp 1 skulle utvisa om och var utredningsgrävning, etapp 2, skulle genomföras.

Arkivstudien bestod av en genomgång av Fornminnesregistret (FMIS, www.fmis.raa.se), Ortnamnsregistret (<http://www2.sofi.se>), samt dokument förvarade på Antikvarisk–topografiska arkivet (ATA).

Kartstudien omfattade följande kartor:

- Geometrisk avmätning över Alvesta 1693 (Hubbo socken Alvesta nr 1–6).
- Konceptkarta över Alvesta från 1749 (19–HUB–8).
- Gränsbestämning över Malma från 1747 (Badelunda socken Malma nr 1).
- Karta över storskifte på skog/skogsmark över Jädra från 1755 (Hubbo socken Jädra nr 1–3).
- Generalstabskartan från 1839 (Sala J243–83–1).
- Häradsekonomiska kartan från 1905–1911 (Tillberga J112–83–22).
- Ekonomiska kartan över Västerås från 1961 och Ansta från 1963 (Västerås J133–11G2i63, Ansta J133–113Gi63).

Fältinventeringen koncentrerades till skogsmarkerna i södra och norra delen av utredningsområdet. En viktig del av fältinventeringen bestod av att utifrån topografiska förhållanden inringa goda lägen för boplatser och aktivitetsytor. Inventeringen låg, tillsammans med kart- och arkivstudien, till grund för fortsatt arbete.

Under etapp 2 grävdes *provgropar* i skogsmarken och *sökschaket* i åkermarken. Provgroparna grävdes manuellt, medan sökschakten grävdes med grävmaskin. Syftet var att lokalisera eventuella lämningar utan synlig markering ovan mark.

Topografi

Utredningsområdet är cirka 540 000 kvadratmeter stort. Hela detaljplanområdet är mer omfattande, men fastigheterna Västerås 3:79, 4:67 och Ställverket 1 undantogs från uppdraget (figur 2). Området ligger cirka 35–40 meter över havet. Terrängen är huvudsakligen flack. Största delen utgörs av odlingsmark. Mindre skogspartier återfinns i södra och norra delen av utredningsområdet.

Antikvarisk bakgrund

Fornlämningsbild och tidigare arkeologiska insatser

Inom utredningsområdet är inga fornlämnningar kända sedan tidigare (figur 2). I skogsmarkerna omedelbart norr om utredningsområdet finns däremot en möjlig stensättning (Hubbo sn, RAÄ 118) och en milstolpe (Hubbo sn, RAÄ 24). Stensättningen (?) är enligt uppgift i Fornminnesregistret 7 meter i diameter och 0,3 meter hög. Den ligger på krönet av en flack moränrygg.

Norr om bostadsområdet Hökåsen har två depåfynd från bronsåldern påträffats (Hubbo sn, RAÄ 110). I området har även några fornlämningsliknande anläggningar undersökts (Hubbo sn, RAÄ 27, 28, 29). Ingen av de senare innehöll några fynd.

Strax söder om utredningsområdet finns ett område med fossil åkermark (Västerås, RAÄ 1243). Området är 55 x 40 meter stort och består av en fägata och fyra röjningsrösen. Odlingslämningarna förefaller enligt uppgift i Fornminnesregistret härröra från förhållandevis sen tid, troligen senare än medeltiden.

Drygt två kilometer sydost om utredningsområdet har vidare en boplats från äldre järnålder varit föremål för undersökning (Västerås, RAÄ 851). Här framkom bland annat flera treskeppiga långhus, fyrstolpshus, brunnar och andra anläggningar såsom härdar och gropar (Holm, Wilson & Aspeborg 1994; Kjellström & Skanser 2006).

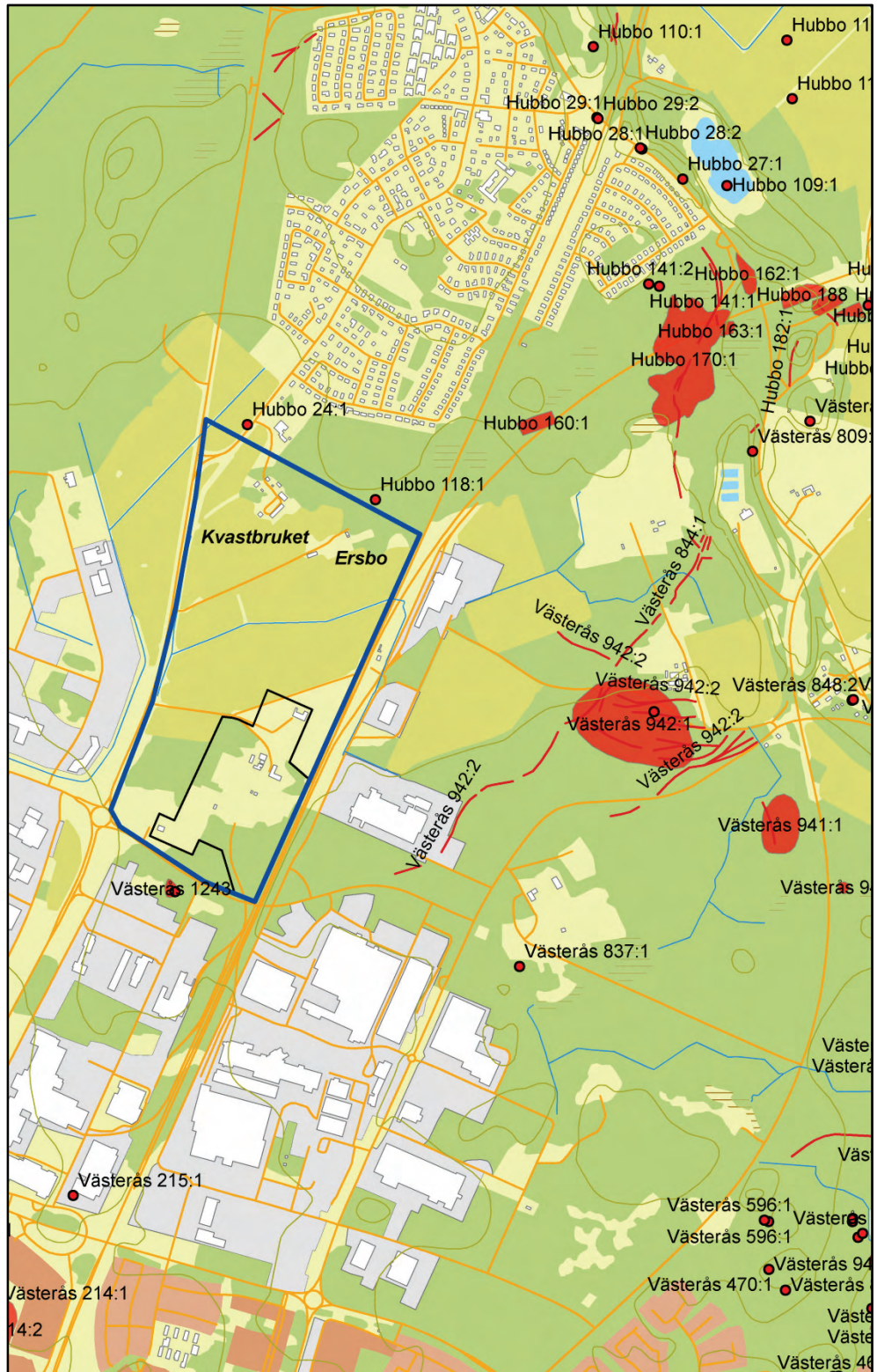
Öster om utredningsområdet finns färdvägssystem med hålvägar, ibland i kombination med kolningsgropar (Västerås, RAÄ 170, 844, 941, 942 m.fl.). Vissa av fornlämnningarna är markerade som osäkra i Fornminnesregistret. Färdvägssystemen sträcker sig åt norr och nordost. I nordost finns en runsten (Hubbo sn, RAÄ 74). Här är även andelen järnålderslokaler, samt neolitiska lokaler och fyndplatser hög (Hubbo sn, RAÄ 73, 152, 147, 160, 161, 162, 163 m.fl.). Särskilt kan det arkeologiskt välkända Fågelbacken lyftas fram (Lekberg [Red.] 1996, 1997).

År 1995 utförde Arkeologikonsult en arkeologisk utredning som delvis berörde nuvarande utredningsområde (området för utredningen är markerat i figur 6). I samband med inventeringen iaktogs då slagen kvarts, slipstensfragment, lerklining (?) och skörbränd sten i åkermarken. I de sökschakt som togs upp med grävmaskin påträffades dock inga fynd eller säkra anläggningar. Totalt grävdes cirka 150 sökschakt. I ett av schakten iaktogs ett eventuellt stolphål. Ett annat schakt innehöll två möjliga pinnhål. Samtliga anläggningar bedömdes som osäkra och några uppföljande undersökningar gjordes inte (Steineke 1996).

Utredningsområdet i kartor och skrift

Under historisk tid berörs utredningsområdet av minst tre byar: Alvesta, Jädra och Malma. Samtliga bytomter låg utanför utredningsområdet.

Byn Alvesta låg cirka 5 kilometer norr om utredningsområdet. Byn nämns i skrift år 1355 och skrivs då Alvastum (<http://www2.sofi.se>). Enligt en geometrisk avmätning från 1693 och en konceptkarta från 1749 innehade Alvesta vid dessa tider mark i norra delen av utredningsområdet. På 1693 års karta finns ett torp med namnet *Fin Pårs torp/stuga* inom utredningsområdet (figur 3).

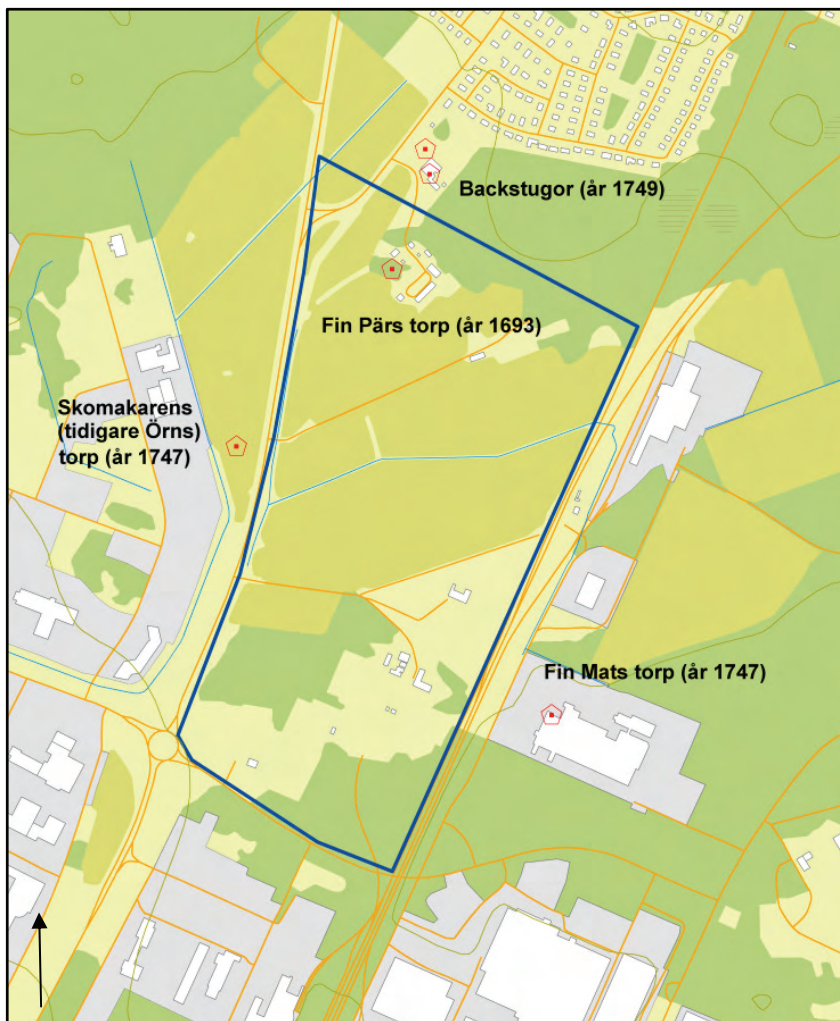
Figur 2. Fornlämningar i anslutning till utredningsområdet (FMIS, www.fmis.raa.se). Utdrag ur Digitala fastighetskartan, motsvarande Västerås J133-11G2i6 och Ansta J133-113Gi63. Utredningsområdet är markerat med blått och fornlämningarna med rött. Området innanför den svarta linjen omfattades inte av uppdraget. Skala 1:20 000.

Torpet var omgivet av skog och ett stycke söder och väster om bebyggelseläget fanns åkrar. Torpet låg öster om den dåvarande landsvägen mellan Västerås och Sala. På konceptkartan från 1749 finns inget torp på denna plats. Däremot ligger två backstugor väster om landsvägen.

Även Jädra (Oppjädra) har medeltida belägg. Byn, som finns belagd från andra hälften av 1300-talet (<http://www2.sofi.se>), ligger cirka 2,5 kilometer nordost om utredningsområdet. Enligt en karta över storskifte på skog från 1755 ska Jädra (Oppjädra) ha haft marker i norra halvan av utredningsområdet. Markerna utgörs uteslutande av skog och har sannolikt fungerat som utmark.

Malma hade i sin tur ägor i den centrala delen av utredningsområdet. Enligt en gränsbestämning från 1747 låg ett torp kallat *Skomakarens torp* invid landsvägen som löpte mellan Västerås och Hedemora. Tidigare hade torpet, som ligger strax väster om utredningsområdet, gått under namnet *Örns torp*.

En bit öster om utredningsområdet låg ytterligare ett torp, *Fin Mats Torpet*. I området mellan Skomakarens torp och Fin Mats torpet fanns ängsmarker. Enligt 1747 års karta tycks markerna söder om de bägge torpen ha legat under Västerås stad.

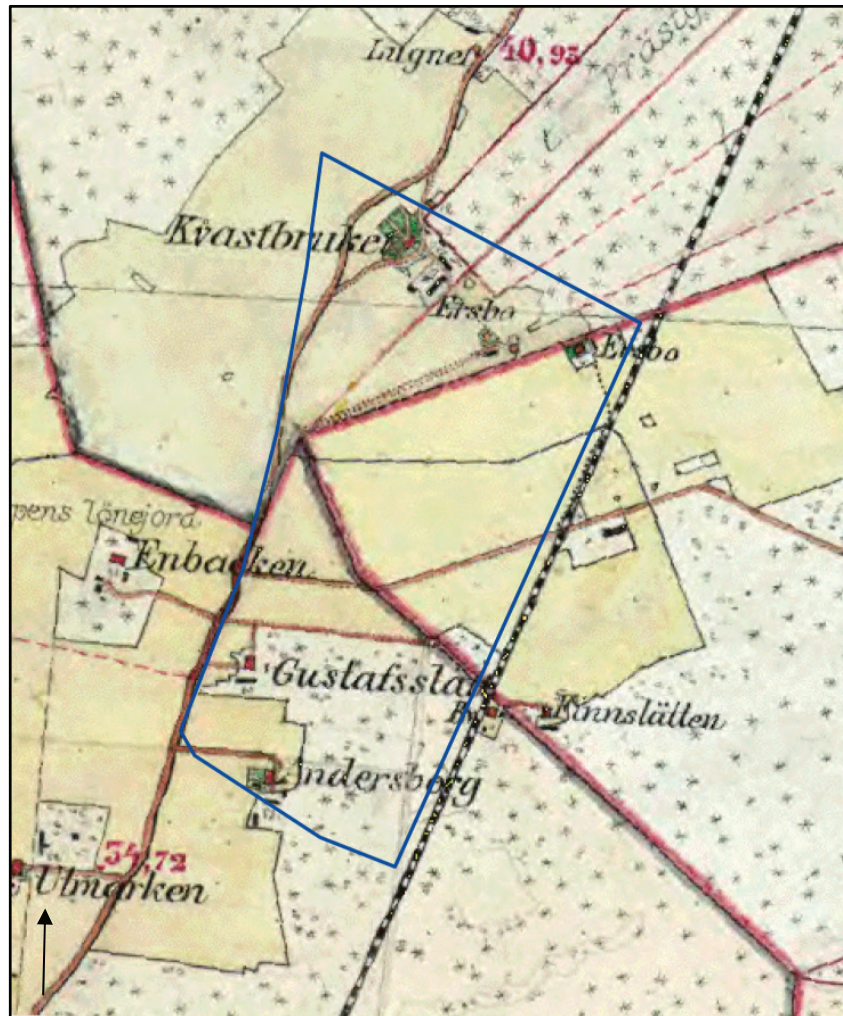

Figur 3. Torp från 1600- och 1700-tal i anslutning till utredningsområdet. Torpen är markerade med röda symboler och utredningsområdet med en blå linje. Skala 1:20 000.

Då Häradsekonomiska kartan upprättades (1905–1911) fanns fyra till fem bebyggelseenheter i utredningsområdet; *Kvastbruket, Ersbo, Gustafsslätt och Andersborg*. Gårdar med namnet Ersbo finns på två platser på kartan. Det kan ha rört sig om två separata gårdar, vilket i så fall ger fem bebyggelseenheter (figur 4).

I mitten av 1900-talet, då de ekonomiska kartorna upprättas, ligger Kvastbruket, Gustafsslätt, Andersborg och den västra av Ersbogårdarna kvar, medan den östra Ersbogården försvunnit. I dagsläget är det boningshuset till Kvastbruket som ligger kvar på plats.

Angående namnet Kvastbruket kan följande utläsas i Ortnamnsregistret (<http://www2.sofi.se>). I ett dokument signerat Margit Johansson 1936 står skrivet: ”Nr 4 Alfvesta kallas ”Kvastbruket” [...]. I en stuga mitt emot nuvarande Kvastbruket bodde folk, som gjorde kvastar, då nr 4 Alfsta utflyttades från byn; därav namnet”. P O Kohls anger i sin tur 1971 att man vid Kvastbruket förr gjorde kvastar som användes för renhållningen i Västerås.

Figur 4. Utsnitt ur Häradsekonomiska kartan från 1905-1911 (Tillberga J112-83-22). Utredningsområdet är markerat med blått. Skala 1:20 000.

Fältfasens genomförande och resultat

Fältdelen av den arkeologiska utredningen omfattade *fältinventering*, *provgropsgrävning* och *sökschaktning*. Syftet med inventeringen var att lokalisera eventuella tidigare ej kända fornlämningar, samt goda lägen för boplatser och aktivitetsytor. Status för dessa boplatslägen och aktivitetsytor skulle fastställas genom utredningsgrävning. Utredningsområdet ligger på en nivå över havet (35–40 meter), som gör att det kan finnas lämningar från stenåldern och framåt i tiden.

Fältinventering

Fältinventeringen koncentrerades till skogsmarkerna i södra och norra delen av utredningsområdet. Inga fornlämningar med synlig markering ovan mark kunde urskiljas. Däremot gjorde sig de historiska gårdarna Gustafsslätt, Andersborg och Ersbo påmindas i form av husgrunder och odlingslämningar.

Andersborg låg i södra kanten av utredningsområdet. Gården finns inte utsatt på Generalstabskartan från 1839 och har sannolikt tillkommit en bit in på 1800-talet. Under tidigt 1900-tal, då Häradsekonomiska kartan upprättas, består den av ett boningshus och fyra uthus. På 1960-talets ekonomiska karta har ytterligare en ekonomibyggnad tillkommit.

I samband med fältinventeringen kunde grunden till boningshuset lokaliseras. Husgrunden, som var 6 x 6 meter stor, bestod av tuktade stenar med betong i ytan, vilket tyder på en datering till 1800-tal eller senare. Väster om husgrunden fanns resterna efter en brunn. Den forna brunnen var vattenfylld vid inventeringstillfället. Från boningshuset ledde en väg mot öst. Följer man den f.d. vägen kommer man efter ett tjugotal meter fram till en tillsynes stenfri yta, möjligtvis en åkeryta.

Öster om Andersborg är marken kraftigt störd av körspår. Området, som utgörs av skogsmark, är flackt och ställvis mycket sankt. Potentialen att hitta fornlämningar i samband med provgropsgrävning bedömdes som mycket låg.

Gustafsslätt ligger cirka 200 meter NNO om Andersborg. Inte heller denna bebyggelseenhets finns med på Generalstabskartan och bör liksom Andersborg ha tillkommit någon gång mellan 1840 och 1911. På Häradsekonomiska kartan och Ekonomiska kartan utgörs gården av ett boningshus, samt en större och en mindre ekonomibyggnad.

I dagsläget kan boningshuset och det mindre uthuset inte längre skönjas. Däremot finns grunden efter det större uthuset, samt en jordkällare bevarad (figur 5). Uthuset bestod delvis av en betonggrund, delvis av en syllstensgrund med betong i ytan. Ställvis är även tegelstenar synliga.

I skogspartiet norr om Gustavsslätt finns flera diken. Dessutom finns talrikt med sprängsten med borrhål, vilket tyder på någon form av stentäkt. Ytterligare åt norr vidtar åkermark. Gränsen för dagens åkermark är samstämmig med gränsen för det som var odlingsmark på Häradsekonomiska kartan. Längs med åkerkanten finns rikligt med odlingssten. Stenen är av blandad storlek och ofta skarpkantad, vilket ger ett sentida intryck.

Den östra av de bägge gårdarna med namnet *Ersbo* låg på ett i åkermark utskjutande impediment. Bebyggelseenhets finns utmärkt på Häradsekonomiska kartan, men

varken på Generalstabskartan eller på Ekonomiska kartan. Huset har med andra ord haft en maximal livslängd på drygt ett sekel.

Husgrunden efter det östra Ersbo består av en cirka 7 x 8 meter stor stensyll. I husgrundens västra del finns ett spismursröse av gråsten, med tegelstenar synliga i ytan. På husgrundens nordöstra sida är en trappa om två trappsteg. Nordost om huset finns en möjlig igensatt brunn, samt några fruktträd. En vägbank leder upp emot huset. På Häradsekonomiska kartan sträcker sig vägen över åkern söder om huset. Åkern kantas i dagsläget av sten, varav en stor del är skarpkantad. En del är sannolikt odlingssten, medan andra delar kan härstamma från sentida byggprojekt i området. Rader med odlingssten finns även norr om boningshuset.

Det västra *Ersbo* finns utsatt på Generalstabskartan och kan antas vara äldre än 1839. På Häradsekonomiska kartan finns två boningshus och en lada drygt 100 meter sydöst om dagens boningshus (figur 4 och 6). Ladan är fortfarande i bruk, medan lämningarna efter boningshusen försvunnit. Vid det forna bebyggelseläget finns dock flera fruktträd.

I skogsmarken norr och nordöst om det västra Ersbo finns vidare flera röjningsrösen och i anslutning till dessa stenröjda ytor, sannolikt åkerytor. Lämningarna hör antagligen samman med 1800-talets Ersbo. En del av röjningsrösen är mycket vällagda. Centralt i ett av dem finns en stående stenflisa. Det är möjligt att röset fungerat som gränsmarkering. Anläggningen ligger i skogsbrynet nordost om det västra Ersbo.

Gården *Kvastbruket* är fortfarande bebodd. Tomtmarken omfattades inte av utredningen, varvid platsen för Fin Pär's torp inte besiktigades. Däremot kunde konstateras att sträckningen efter den väg som tidigare förenat Kvastbruket och landsvägen bevarats i form av markslagsgräns.

Figur 5. Gustavslätt. I förgrunden grunden till en ekonomibyggnad. I bakgrunden en jordkällare. Bilden är tagen från väst. Foto: Jan Åhlström.

Provgropsgrävning

Skogsområdena i norra och södra delen av utredningsområdet är huvudsakligen flacka och ställvis mycket sank. Ett fåtal förhöjningar finns dock. Här var marken mindre sank och chansen att påträffa arkeologiska lämningar upplevdes som störst. Det var i anslutning till dessa som provgropar grävdes.

Tre områden valdes ut för provgropsgrävning (A–C i figur 6). Totalt grävdes 24 stycken provgropar. Groparna var 0,25–0,5 meter i diameter och 0,25–0,4 meter djupa.

Vid provgropsgrävningen var marken täckt av ett decimetertjockt snötäcke. Med andra ord var förhållandena inte ideala.

I *provgropsområde A* grävdes 11 provgropar. Groparna förlades till krönet av en flack moränrygg, samt till flack mark strax söder om krönet. I öster var området stört av täktgropar. Här bestod undergrunden av sand. I väster vidtog silt- och grusblandad morän under grästorven. Inga anläggningar eller arkeologiskt fyndmaterial påträffades.

I *provgropsområde B* grävdes 6 stycken provgropar. Groparna förlades till krönet av en flack moränrygg, samt till ytorna omedelbart norr och söder om krönet. Under torven vidtog grusblandad silt. Inga fynd eller anläggningar iaktogs.

Provgropsområde C sammanföll med platsen för det östra Ersbo (figur 4 och 6). Här grävdes 7 provgropar. Provgroparna grävdes på krönet, samt i sydostslutningen av en höjdrygg. Under grästorven vidtog ett 0,2–0,3 meter tjockt lager matjord. På krönet följde sedan berg i dagen, medan undergrunden i slutningen utgjordes av siltig morän med inslag av grus. Ingenting av arkeologiskt intresse framkom.

Sökschaktning

Sammanlagt grävdes 241 stycken sökschakt i åkermark/f.d. åkermark, varvid ploglager och eventuellt vegetationsskikt avlägsnades med grävmaskin (figur 6, samt bilaga 1 och 2). Den underliggande nivån kontrollerades och rensades vid behov med skärslev.

Sökschakten förlades vanligen på ett avstånd av 30–40 meter från varandra. Schakten var 3–12 meter långa och i regel 1,4 meter breda och 0,2–0,5 meter djupa. Djupet var avhängigt matjordens tjocklek.

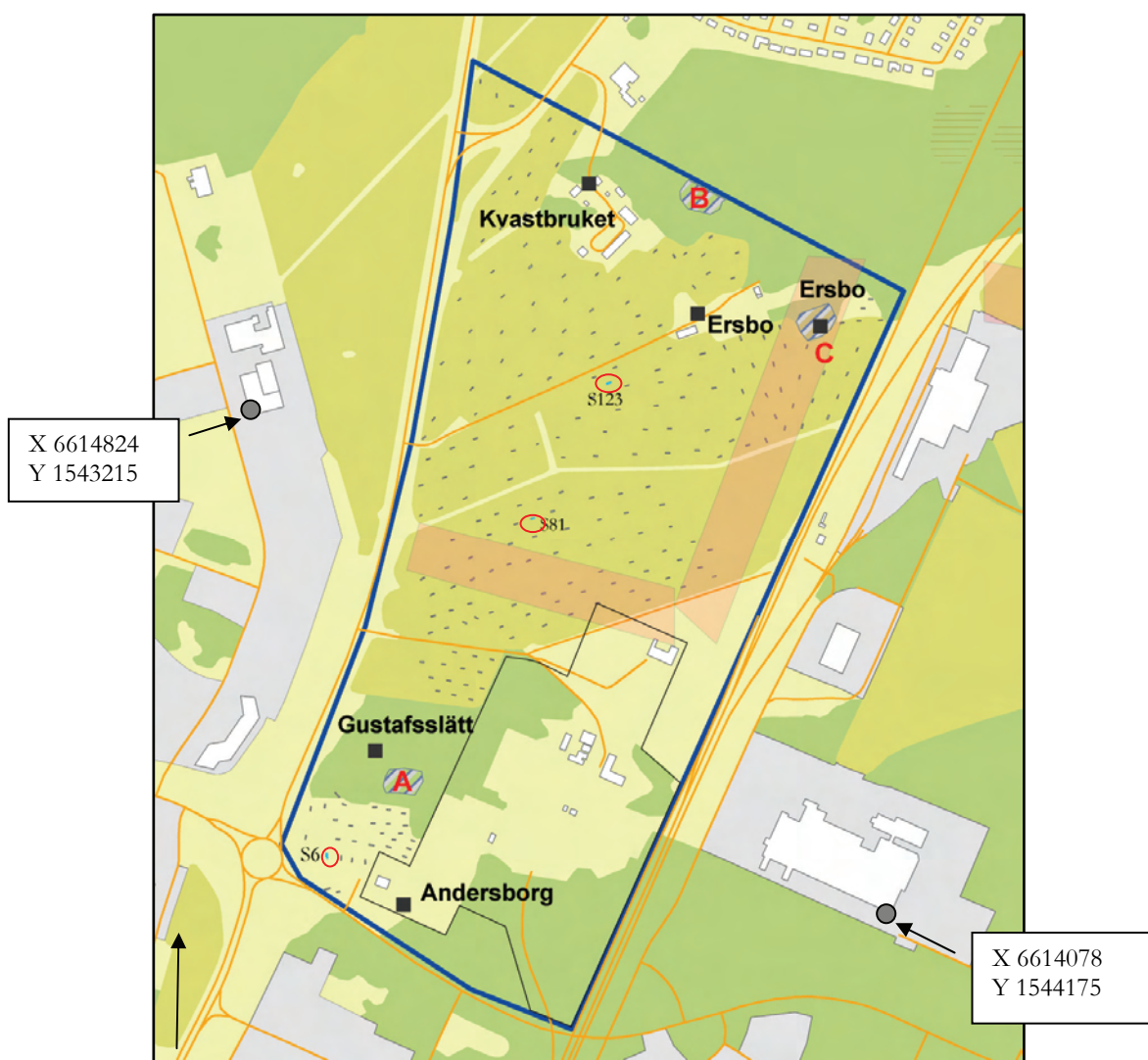
Under matjorden vidtog vanligtvis silt, lera eller siltblandad lera. I ett fåtal schakt bestod underlaget av sandig silt och i ett par fall av påfört grus. De påförda gruslagren framkom i anslutning till äldre vägsträckningar och bedömdes vara vägbankar.

Vid sökschaktningen var åkermarken till stora delar plöjd, vilket ställvis försvårade arbetet. I östra och västra delarna av utredningsområdet var marken mycket sank. Under den första dagen av sökschaktning rådde mildväder. Sedan slog vädret om och frysgrader med alternerande snöfall och klart väder vidtog. De sista två dagarna slog vädret om igen. Snön smälte och marken tinade. Under dagar av mildväder kunde de vattensjuka partierna inte bära grävmaskinen, medan tjälen snabbt fick fäste då det var frysgrader. I de schakt där tjälen var tjockare än 0,2 meter avbröts grävningen. I de mest vattensjuka partierna kunde grävmaskinen över huvud taget inte ta sig ut och områdena bortprioriterades (bilaga 1 och 2).

Sökschaktningen resulterade i en grop (A1), ett störhål (A2) och en stolphålsbotten (A3) (bilaga 3). Gropen var mycket grund och innehöll tegel, vilket antyder en sentida datering.

Anläggningarna, låg spridda över utredningsområdet (bilaga 1, schakt 6, 81 och 123). I anslutning till anläggningarna grävdes sökschakt var tjugonde meter. Syftet med förtätningen var att ta reda på om anläggningarna utgjorde enstaka inslag, eller om de ingick i större aktivitetssytor. Inga ytterligare anläggningar framkom och det föregående bedömdes vara fallet.

Sånär som på en bit sintrad lera, vars ålder är svårbedömd, påträffades inget fyndmaterial av arkeologiskt intresse. Inga föremål tillvaratogs vid utredningen.

Figur 6. Karta över sökschakt, provgropsområden (A–C), samt de gårdar som återfinns på Häradsekonomska kartan (jfr figur 4). Schakt som innehöll anläggningar (S6, 81 och 123) har markerats med röda elips (se även bilaga 1). Utredningsområdet är markerat med blått och de områden där Arkeologikonsult grävde sökschakt 1995 med transparent rött (Steineke 1996). Området innanför den svarta linjen omfattades inte av utredningen. Skala 1:10 000.

Sammanfattning och rekommendation

En ny detaljplan planeras för Kvastbruket i Västerås. Syftet är att modernisera de äldre detaljplanerna, samt att utöka området något. Länsstyrelsen beslöt att en särskild arkeologisk utredning, etapp 1 och 2, skulle utföras. Uppdraget gavs till KM.

Utredningsområdets storlek var cirka 540 000 kvadratmeter (figur 2). Området utgjordes företrädesvis av åkermark. Skogsmark fanns i söder och norr.

Etapp 1 utgjordes av arkiv- och kartstudier, samt fältinventering. Etapp 2 bestod av utredningsgrävning i form av provgrovsgrävning i skogsmarken och maskinellt upptagna sökschakt i åkermarken. Totalt grävdes 24 provgropar och 241 sökschakt (figur 6).

Fältinventeringen koncentrerades till skogsmarkerna i södra och norra delen av utredningsområdet. Inga fornlämningar med synlig markering ovan mark kunde urskiljas. Däremot gjorde sig de historiska gårdarna Gustafsslätt, Andersborg och Ersbo påmind i form av husgrunder och odlingslämningar (figur 4 och 5).

I samband med utredningsgrävning och provgrovsgrävning påträffades inga anläggningar eller fynd av tydligt förhistorisk karaktär.

KM anser att inget behov av ytterligare antikvariska insatser föreligger inför exploatering av det nu utredda markområdet. Det är länsstyrelsen som beslutar om eventuella ytterligare åtgärder och ärendets vidare hantering.

Referenser

Holm, J., Wilson, L. & Aspeborg, H., 1994. *Järnåldersbyn vid Stenåldersgatan i Västerås*. Rapport UV 1993:7. Uppsala.

Lekberg, P (Red.) med bidrag av Andersson, L., Bäck, C., Bäckström, Y., Fors, T., af Geijerstam, M., Hadevik, C., Lekberg, P., Matthing, O., Melchert, P. & Steineke, M. 1996. *Fågelbacken. Ett fornlämningskomplex i östra Västmanland. Del II. Lämningar från mellan- och senneolitikum och järnålder undersökta 1994*. RAA 74:3, 147, 160, 161, 162, 163. *Hubbo, Västmanland*. Textdel. Manus. Rapport till länsstyrelsen från Arkeologikonsult AB i samarbete med Arkeologiska institutionen vid Uppsala universitet. (Länsstyrelsen Västmanlands län, 1996–03–26).

Lekberg, P (Red.) med bidrag av Apel, J., Bäckström, Y., Fors, T., Hallgren, F., Hulth, H., Knutson, K., Lekberg, P., Lindström, H., Matthing, O., Olsson, E., Steineke, M., Sundström, L., Söderblom, M. & Thulin, B. 1997. *Fågelbacken. Ett fornlämningskomplex i östra Västmanland. Del.1. Lämningar från tidig- och mellan-olitikum och järnålder undersökta 1993*, RAA 73, 147 och 158. Tryckta rapporter från Arkeologikonsult AB, nr 14. Slutundersökningsrapport. (Länsstyrelsen Västmanlandslän, 1997–04–28, Dnr 220–6157–90).

Kjellberg, J. & Skanser. 2006. *Stolphål och bärddar vid Lunda gård*. Särskild arkeologisk utredning. Lunda gård. Badelunda socken, Västmanland. Kulturmiljövård Mälardalen Rapport 2006:27.

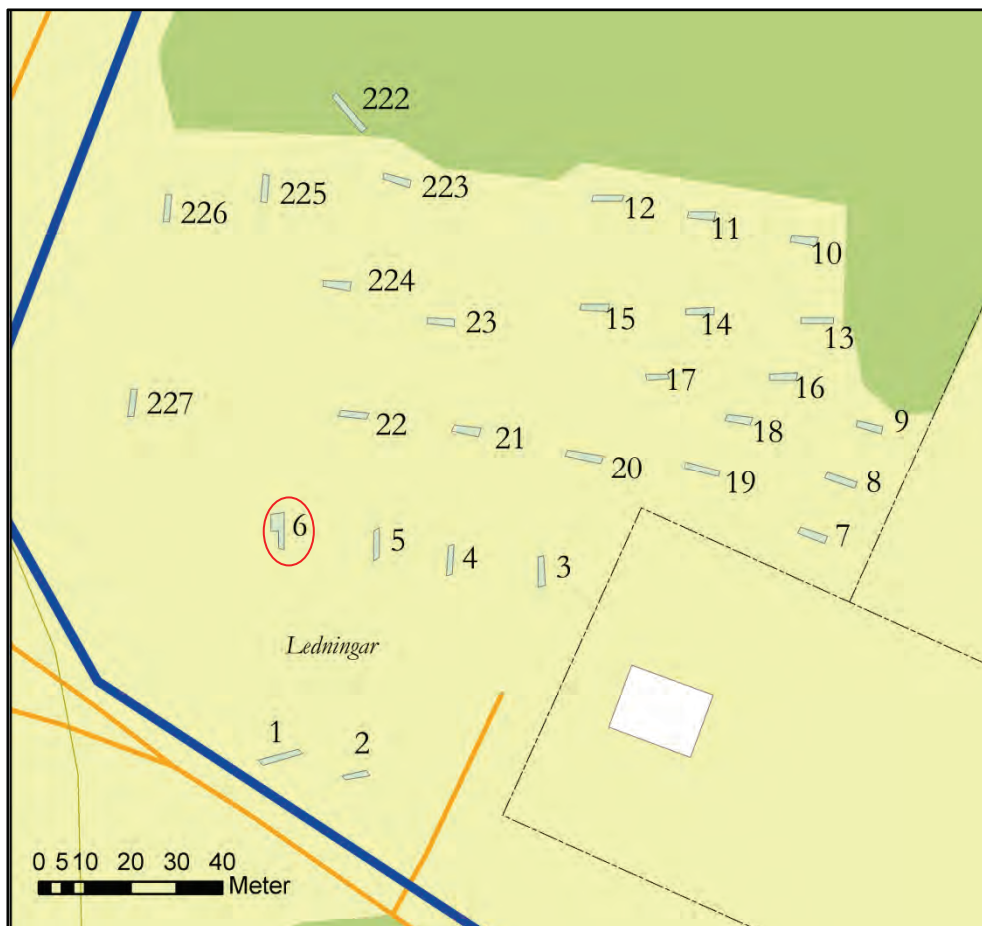
Steineke, M. 1996. *Arkeologisk utredningsrapport. Dragning av vannbavedledning Bergslagsvägen–Fågelbacken. Malma 2:1, Hökåsen 1:2 og Jädra 3:2. Badelunda og Hubbo sn, Västerås kommune*. Utredningsrapport 1996:1, Arkeologikonsult. (Länsstyrelsen Västmanlands län, 1996–10–23, Dnr 220–9275–94).

Tekniska och administrativa uppgifter

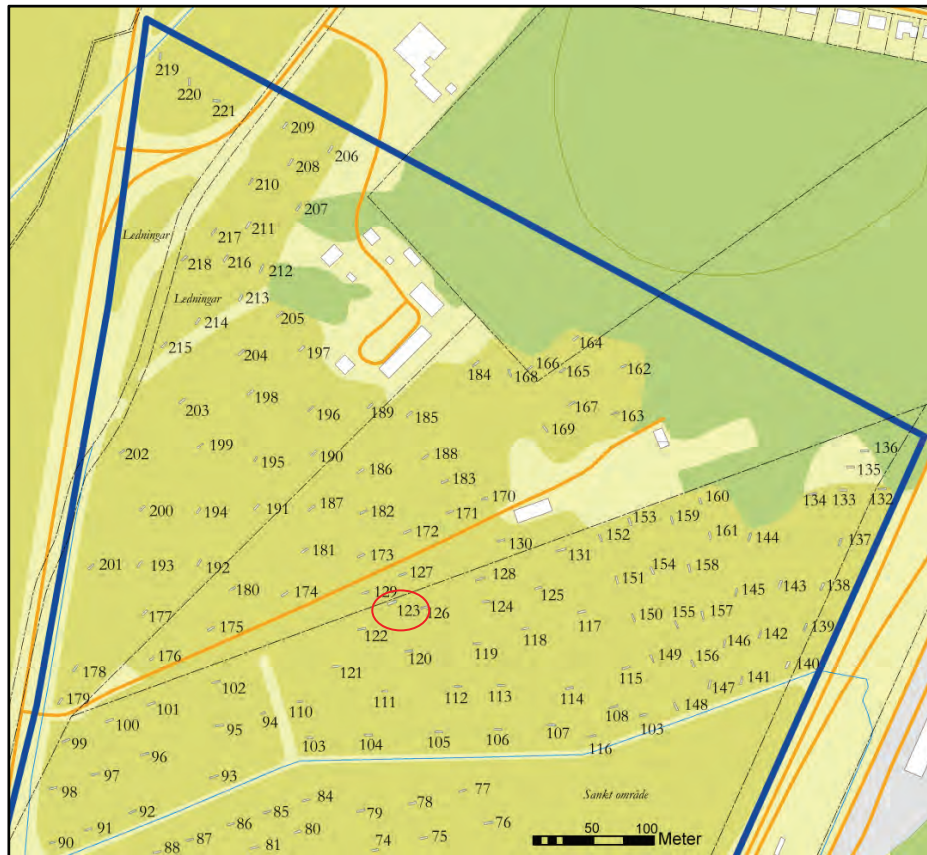
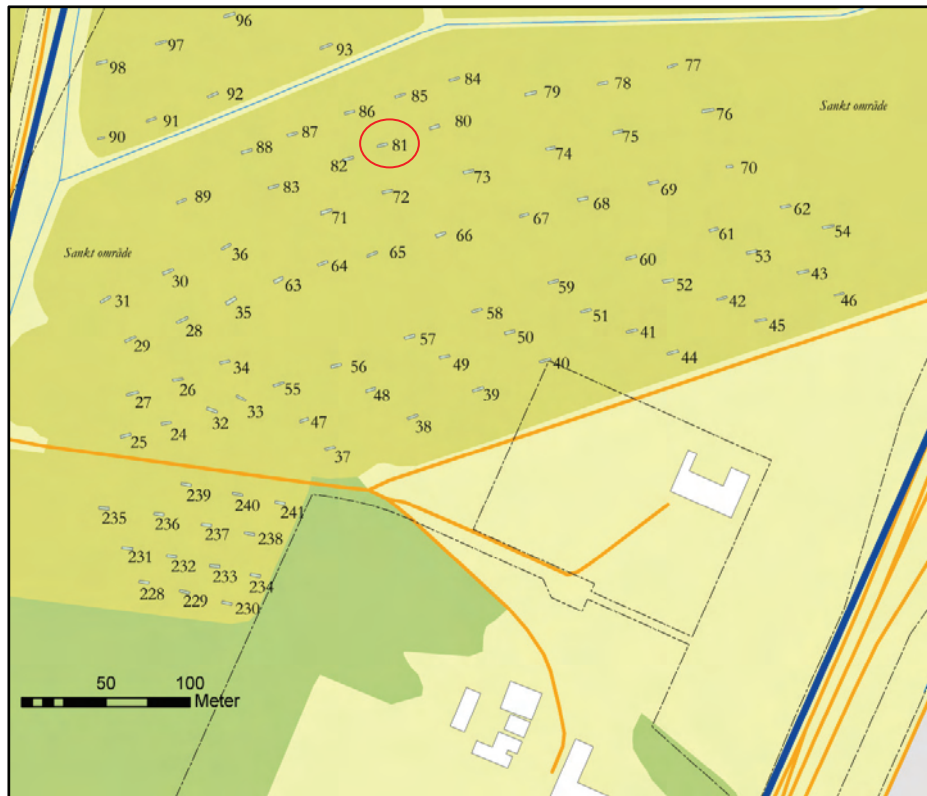
<i>KM dnr:</i>	KM 08113
<i>Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:</i>	431–7178–08, daterat 2008–10–14
<i>Undersökningsperiod:</i>	17 november–4 december 2008
<i>Arkeologtimmar:</i>	123
<i>Maskintimmar:</i>	72
<i>Exploateringsyta:</i>	540 000 m ²
<i>Personal:</i>	Anna Arnberg, Maud Emanuelsson, Jan Ählström
<i>Belägenhet:</i>	Alvesta 3:270, Hubbo–Jädra 1:3, Hökåsen 3:1 och Västerås 3:12, Hubbo och Västerås socknar
<i>Ekonomisk karta:</i>	J133–11G2i63, J133–113Gi63
<i>Koordinatsystem:</i>	RT90 2,5gonV
<i>Koordinater:</i>	X6614170 Y1543267
<i>Inmätningmetod:</i>	Manuell
<i>Dokumentationshandlingar:</i>	Rapport och digitalfoton slutförvaras på ATA, Riksantikvarieämbetet.
<i>Fynd:</i>	–

BILAGOR

Bilaga 1. Schaktplaner

Schakt 1–23, 222–227 i södra delen av utredningsområdet. Schakt 6, i vilket en grop (A1) iaktogs i samband med sökschaktning, har markerats med en röd ellips.

Schakt 24–219, 228–241 i centrala och norra delen av utredningsområdet. Schakt 81 och schakt 123, vilka innehåller ett störbål (A2) respektive en stolpbålsbotten (A3), har markerats med röda ellipser.

Bilaga 2. Schakttabell

Schakt	Markslag och topografiskt läge	Längd, m	Djup, m	Anmärkning	Anläggningar	Fynd	Underlag
1	Flack gräsbevuxen f.d. åker	9 x 1,4	0,5	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. Dräneringsdike i S delen av schaktet.	–	Tegel och yngre rödgods i matjorden. I övergången till den underliggande leran en bit sintrad lera.	Lera
2	Flack gräsbevuxen f.d. åker	5,5 x 1,4	0,5	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. Dike för optokabel.	–	Rödgods, kol och tegel i dike. Koks i ploglager	Lera
3–5	Flack gräsbevuxen f.d. åker	6,3–6,4	0,3	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan.	–	–	Lera
6	Flack gräsbevuxen f.d. åker	8 x 1,4–2,7	0,35	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan.	A1 (grop)	Tegel	Lera
7–9	Flack gräsbevuxen f.d. åker	5,7–6,8 x 1,4	0,3	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan.	–	–	Lera
10–23	Flack gräsbevuxen f.d. åker	4,9–8 x 1,4	0,25–0,3	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan.	–	En sågrod träbit i S23.	Sandig silt.
24	Flack plöjd åker.	5,8 x 1,4	0,3	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan	–	–	Sandig silt.
25	Flack plöjd åker.	6 x 1,4	0,3	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan	–	–	Lera.
26–28	Flack plöjd åker.	6,2–7,4 x 1,4	0,3	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. Dräneringsdike i S27.	–	–	Sandig silt.
29	Flack plöjd åker.	6,7 x 1,4	0,3	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. 2-tums dräneringsrör.	–	–	Sandig silt/lera
31–36	Flack plöjd åker.	6–6,7 x 1,4	0,3	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan Dräneringsdike i S33	–	–	Sandig silt.

Schakt	Markslag och topografiskt läge	Längd, m	Djup, m	Anmärkning	Anläggningar	Fynd	Underlag
37	Flack plöjd åker	6,3	0,25	Odlingsmark på Häradsekonomiska kartan. Två dräneringsdiken inom schakt.	–	–	Sandig silt/lera
38–74	Flack plöjd åker	5–7 x 1,4	0,25	Odlingsmark på Häradsekonomiska kartan. Dräneringsdiken i S39, S43, S49 och S63.	–	Odef. järnföremål (recent)(S41), Blå glasskärvor (recent) (S45); Sintrad lera (S50), spik (recent) (S65)	Sandig silt
75–80	Flack plöjd åker	6–8,4 x 1,4	0,25	Odlingsmark på Häradsekonomiska kartan. Dräneringsdiken i S78 och S80.	–	–	Sandblandad lera
81	Flack plöjd åker	6,5 x 1,4	0,25	Odlingsmark på Häradsekonomiska kartan. Dräneringsdike.	A2 (störhål)	–	Sandblandad lera
82–88	Flack plöjd åker	6–6,4 x 1,4	0,25	Odlingsmark på Häradsekonomiska kartan. Dräneringsdike i S84.	–	Plastpåta (A84)	Sandblandad lera.
89	Flack plöjd åker	6 x 1,4	?	Odlingsmark på Häradsekonomiska kartan. Avbrutet pga. 0,2 dm tjäle.	–	–	?
90	Flack plöjd åker	4 x 1,4	?	Odlingsmark på Häradsekonomiska kartan. Avbrutet pga. 0,2 dm tjäle.	–	–	?
91–93	Flack plöjd åker	6–7 x 1,4	0,25	Odlingsmark på Häradsekonomiska kartan. 0,1 m tjäle.	–	–	Siltblandad lera.
94	Flack plöjd åker	3 x 1,4	?	Odlingsmark på Häradsekonomiska kartan. Avbrutet pga. 0,2 dm tjäle.	–	–	?

Schakt	Markslag och topografiskt läge	Längd, m	Djup, m	Anmärkning	Anläggningar	Fynd	Underlag
100–106	Flack plöjd åker	5–6,5 x 1,4	0,25	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. 0,1 m tjäle.	–	–	Siltblandad lera
107–108	Flack plöjd åker	6,5–7 x 1,4	0,25	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. 0,1 m tjäle.	–	–	Lera
109–121	Flack plöjd åker	4–6,5 x 1,4	0,2	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. 0,1 m tjäle. Dräneringsdike i S118.	–	–	Siltblandad lera
122	Flack plöjd åker	6,5 x 1,4	0,2	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. 0,1 m tjäle.	–	–	Lera
123–133	Flack plöjd åker	6,5–8 x 1,4	0,2–0,3	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. 0,1 m tjäle. Dräneringsdiken i S126 och S133.	A3 (stolphål) i S123	–	Lera
134	Flack plöjd åker	6 x 1,4	0,25	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. 0,1 m tjäle.	–	–	Lerblandad morän med riklig med småsten.
135–136	Gräsbeväxt mark i kant av f.d. åker.	6 x 1,5	0,35		–	–	Lera med inslag av 0,1 m stora stenar.
137	Flack plöjd åker.	6,4 x 1,4	0,35	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. 0,1 m tjäle.	–	–	Silt
138–146	Flack plöjd åker.	6–6,5 x 1,4	0,15–0,4	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. 0,1 m tjäle. Dräneringsdike i S142 och S143.	–	–	Siltblandad lera

Schakt	Markslag och topografiskt läge	Längd, m	Djup, m	Anmärkning	Anläggningar	Fynd	Underlag
148–159	Flack plöjd åker.	6,5 x 1,4	0,25–0,4	Odlingsmark på Häradsekonomiska kartan. 0,1 m tjäle. Dräneringsdiken i S150, S151, S154, S156, S157, S158 och S159.	–	–	Siltblandad lera
160–161	Flack plöjd åker.	5–6 x 1,4	0,15	Odlingsmark på Häradsekonomiska kartan. 0,1 m tjäle.	–	–	Lerblandad morän med mycket sten.
162	Flack plöjd åker.	5 x 1,4	0,2	Odlingsmark på Häradsekonomiska kartan. 0,1 m tjäle.	–	–	Lera
163–164	Flack plöjd åker.	6 x 1,4	0,2–0,35	Odlingsmark på Häradsekonomiska kartan. 0,1 m tjäle. Dräneringsdiken i bägge schakt.	–	Yngre rödgods (S163)	Siltblandad lera
165–166	Flack plöjd åker.	6 x 1,4	0,2–0,25	Odlingsmark på Häradsekonomiska kartan. 0,1 m tjäle.	–	–	Silt
167–169	Flack plöjd åker.	6 x 1,4	0,2	Odlingsmark på Häradsekonomiska kartan. 0,1 m tjäle. Dräneringsdike i S169.	–	–	Siltblandad lera.
170–175	Flack plöjd åker.	5,5–6,5 x 1,4	0,2–0,25	Odlingsmark på Häradsekonomiska kartan. 0,1 m tjäle. Dräneringsdike i S170, S171, S173 och S174).	–	–	Lera
176	Flack plöjd åker.	4 x 1,4	?	Avbrott pga tjäle.	–	–	?
177	Flack plöjd åker.	6 x 1,4	0,25	Odlingsmark på Häradsekonomiska kartan. 0,1 m tjäle.	–	–	Grus (vägbank?).

Schakt	Markslag och topografiskt läge	Längd, m	Djup, m	Anmärkning	Anläggningar	Fynd	Underlag
178–182	Flack plöjd åker.	6–6,5 x 1,4	0,15–0,25	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. 0,1 m tjäle. Dräneringsdike i S179, S180 och S181.	–	–	Siltblandad lera.
183–195	Flack plöjd åker.	5,5–6,5	0,15–0,25	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. 0,1 m tjäle.	–	–	Lera
196–201	Flack plöjd åker.	5,5–6 x 1,4	0,25–0,45	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. 0,1 m tjäle. Dräneringsdike i S197 och S200.	–	–	Siltblandad lera.
S202–204	Flack plöjd åker.	5–6,5 x 1,4	0,25	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. 0,1 m tjäle. Dräneringsdike i S203 och S204.	–	–	Lera.
205	Flack plöjd åker.	6,5 x 1,4	0,25	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. 0,1 m tjäle.	–	–	Siltblandad lera.
206–208	Flack gräsbevuxen f.d. åker	6,5 x 1,4	0,4	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. Dräneringsdike i S206.	–	–	Siltblandad lera.
209	Flack gräsbevuxen f.d. åker.	6 x 1,4	0,2	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan.	–	–	Påfört grus (äldre vägsträckning).
213–217	Flack gräsbevuxen f.d. åker.	5,5–6 x 1,4	0,25–0,3	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. Dräneringsdike i S213 och S217.	–	–	Siltblandad lera.

Schakt	Markslag och topografiskt läge	Längd, m	Djup, m	Anmärkning	Anläggningar	Fynd	Underlag
218	Flack gräsbevuxen f.d. åker.	6 x 1,4	0,25	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan.	–	–	Silt- och grusblandad lera.
219–221	Flack gräsbevuxen f.d. åker.	6 x 1,4	0,25	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan.	–	–	Lera.
222	Flack gräsbevuxen f.d. åker.	10 x 1,4	0,3	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan. Under grästorv, mycket svart odlingsjord med inslag av tegel. Därunder lera.	–	–	Lera
223–227	Flack gräsbevuxen f.d. åker.	6 x 1,4	0,3	Odlingsmark på Häradsekonomska kartan.	–	–	Lera.
228–241	Flack gräsbevuxen f.d. åker.	6 x 1,4	0,3		–	Tegel i S228 och S229	Silt, alternativt lera.

Bilaga 3. Anläggningstabell

Anl. nr	Typ	Fyllning	Anmärkning	Längd	Bredd	Djup	Schakt
A1	Grop	Brun silblandad lera med inslag av kol i kontaktytan mot den underliggande leran.	Syntes i plan som en 1,3 x 1,6 meter stor mörkfärgning med enstaka tegelbitar i ytan. Groppen var tydligt avgränsad mot den omgivande leran. Anläggningen undersöktes till 50 %. Den var 0,1 meter djup och i kontaktytan mot den underliggande glacialleran framkom en del kol. Möjligtvis rör det sig om en grop. Sannolikt sentida.	1,3	1,6	0,1	6
A2	Störhål	Grå sandig silt	Ovalt i plan. Spetsig profil. Tydligt avgränsat i plan och profil. Grävd till 50 %.	0,2	0,15	0,15	81
A3	Stolphål, botten av	Kolblandad mörkgrå lera	Rund i plan. Rundad profil. Grävd till 50 %.	0,47	0,45	0,13	123